

ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ГІГІЄНИ ТА ЕКОЛОГІЇ

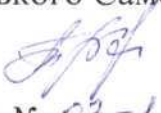
ЗАТВЕРДЖЕНО
Декан III медичного
факультету,
доцент Шишкін М.А.

« 16 » 2020 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

РОЗГЛЯНУТО на засіданні Ради факультету Студентського Самоврядування 	РОЗГЛЯНУТО на засіданні Вченої ради факультету
Протокол № 03-1/09	Протокол № 1
від «18» 09. 2020 р.	Від «16» 09. 2020 р.

1. Загальна інформація про викладача

Викладач: доцент, к.мед.н. Кірсанова Олена Валентинівна

e-mail: kirsanova@zsmu.zp.ua

Кафедра: загальної гігієни та екології

Адреса: пр. Маяковського, 29, корпус №1

Викладач: доцент, к.мед.н. Куцак Алла Валеріївна

e-mail: alla758@ukr.net

Кафедра: загальної гігієни та екології

Адреса: пр. Маяковського, 29, корпус №1

2. Назва, код дисципліни і кількість кредитів

Назва дисципліни: «Гігієна та екологія (за професійним спрямуванням)»

Кількість кредитів з дисципліни: 90 годин / 3 кредита ECTS (лекцій – 10, практичних занять – 30, СРС – 50).

3. Семестр: 3

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити (перелік дисциплін, вивчення яких має передувати дисципліні «Гігієна та екологія»): біологія, екологія, мікробіологія, біохімія, анатомія, фізіологія.

Постреквізити (перелік дисциплін, для вивчення яких є обов'язковими знання, здобуті при вивченні «Гігієна та екологія»): біологія, екологія, біохімія.

5. Характеристика навчальної дисципліни

5.1 Призначення навчальної дисципліни

Лікар стоматолог перш за все повинен вміти аналізувати результати лабораторних та інструментальних досліджень та на їх підставі оцінити стан здоров'я населення в залежності від чинників виробничого та навколишнього середовища.

Головне завдання дисципліни «Гігієна та екологія (за професійним спрямуванням)» – навчити студентів теоретичним основам гігієни та екології, як наук (термінологія, закони, методи, принципи гігієнічного нормування); ознайомити з нормативно-правовим забезпеченням застосування профілактичних заходів, відпрацювання практичних навичок щодо профілактики захворювань інфекційного та неінфекційного походження у відповідності до основ чинного законодавства України, опанування лабораторних методів дослідження, використання сприятливих оздоровчих факторів навколишнього середовища для зміцнення здоров'я людини, загартування організму.

Компетенції, яких набуває студент при вивченні дисципліни:

- *Інтегральна* - здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорона здоров'я або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог;

- *Загальні:*

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії
- Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іноземною мовою
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим
- Здатність оцінювати та забезпечувати якість робіт, які виконуються
- Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків

- *Спеціальні (фахові, предметні):*

- Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів
- Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні стоматологічних захворювань
- Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні захворювань стоматологічного профілю
- Здатність до діагностування невідкладних станів
- Здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги, особливо стоматологічного профілю
- Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів
- Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів
- Здатність до планування і проведення профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб
- Здатність до ведення медичної документації
- здатність до проведення епідеміологічних та медико-статистичних досліджень здоров'я населення; обробки державної, соціальної, економічної та медичної інформації
- Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції

5.2 Мета вивчення навчальної дисципліни: досягнення основних кінцевих цілей, визначених у Стандарті підготовки спеціаліста за спеціальністю 221 «Стоматологія»

5.3 Завдання вивчення дисципліни:

- вивчити теоретичні основи гігієни та екології, як наук (термінологія, закони, методи, принципи гігієнічного нормування);
- ознайомити з нормативно-правовим забезпеченням застосування профілактичних заходів;
- опанувати лабораторних методів дослідження,
- відпрацювати практичних навичок щодо профілактики захворювань інфекційного та неінфекційного походження у відповідності до основ чинного законодавства України;
- використовувати сприятливі оздоровчі фактори навколишнього середовища для зміцнення здоров'я людини, загартування організму.

5.4 Зміст навчальної дисципліни: Програма навчальної дисципліни складається з 1 модулю та 4 змістових модулів:

- модуль 1: годин 90 / (лекцій – 10, практичних занять – 30, СРС – 50);

Модуль 1, змістовий модуль 1 «Гігієнічне значення навколишнього середовища та методи його гігієнічного дослідження» - 4 теми.

Вступ в гігієну та екологію. Гігієна як наука. Навколишнє середовище і здоров'я. Гігієнічне значення складових біосфери. Введення в медичну екологію. Методи гігієнічних досліджень. Біотичні аспекти навколишнього середовища на людину. Методи визначення інтенсивності та профілактичної дози ультрафіолетової радіації.

Гігієнічне значення повітряного середовища приміщень, його гігієнічна оцінка (визначення концентрації CO₂ та окиснюваності повітря, пилових, хімічних та бактеріологічних забруднень). Методика гігієнічної оцінки клімато-погодних умов та їх вплив на здоров'я людини. Санітарна охорона та біобезпека атмосферного повітря.

Мікроклімат і його гігієнічне значення. Методика визначення та гігієнічна оцінка температури, вологості, атмосферного тиску, напрямку і швидкості руху повітря та радіаційної температури приміщень.

Методика визначення і гігієнічна оцінка природного та штучного освітлення приміщень різного функціонального призначення

Модуль 1, змістовий модуль 2 «Гігієна води та водопостачання. Основи гігієни харчування» - 5 тем.

Методика гігієнічної оцінки питної води. Епідеміологічний флюороз та карієс як гігієнічна проблема, їх профілактика. Методика гігієнічної оцінки питної води. Епідеміологічний флюороз та карієс як гігієнічна проблема, їх профілактика.

Гігієнічна оцінка санітарного стану ґрунту. Сучасні гігієнічні та біоетичні проблеми очистки населених місць.

Основи раціонального харчування. Особливості системи лікувально-дієтичного харчування. Поняття про лікувально-профілактичне харчування.

Аліментарна профілактика основних стоматологічних захворювань.

Особливості комбінованої, комплексної та поєднаної дії шкідливих речовин на організм лікаря-стоматолога, зубного техника. Методика розслідування випадків професійних захворювань та отруєнь в роботі.

Методика розслідування харчових отруєнь та їх профілактика.

Модуль 1, змістовий модуль 3 «Гігієнічні основи здорового розвитку дітей та підлітків. Гігієнічні основи діяльності лікувально-профілактичних закладів, охорони праці в медицині» - 4 тем.

Методика дослідження та оцінка здоров'я дітей та підлітків впливом факторів навколишнього середовища.

Гігієнічна характеристика шкідливих та небезпечних факторів виробничого середовища, їх вплив на організм, профілактичні заходи.

Гігієнічні вимоги до розміщення, обладнання, утримання та експлуатації окремих структурних підрозділів стоматологічних закладів.

Гігієнічні основи організації санітарно-протиепідемічного режиму в стоматологічних лікувально-профілактичних закладах.

Модуль 1, змістовий модуль 4 «Основи радіаційної гігієни. Принципи протирадіаційного захисту в медичних закладах» - 2 теми.

Радіаційна гігієна. Іонізуюче випромінювання як чинник навколишнього середовища та виробнича шкідливість. Протирадіаційний захист в медичних закладах.

Методика контролю протирадіаційного захисту персоналу і радіаційної безпеки пацієнтів при застосуванні радіонуклідів та інших джерел іонізуючих випромінювань в лікувальних закладах.

5.5 План вивчення навчальної дисципліни

№ пп	Назва теми	Форми організації навчання та кількість годин	Завдання для самостійної роботи
Модуль 1			
Змістовий модуль 1. «Гігієнічне значення навколишнього середовища та методи його гігієнічного дослідження»			
1	Тема 1. Методи гігієнічних досліджень. Біотичні аспекти навколишнього середовища на людину. Методи визначення інтенсивності та профілактичної дози ультрафіолетової радіації. Вступ до гігієни та екології. Гігієна як наука. Навколишнє середовище і здоров'я. Гігієнічне значення складових біосфери.	ПЗ - 2 год., Л - 2 год. СРС – 3 год	Опрацювання тем за допомогою: електр. навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни "ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ" для студентів ЗВО 2 курсу галузі знань - 22 "Охорона здоров'я", освітньо-кваліфікаційного рівня "Стоматологія", напряму підготовки - "Магістр стоматології", спеціальності - 221 "Стоматологія", кваліфікації професійної - "лікар-стоматолог". Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
2	Тема 2. Гігієнічне значення повітряного середовища приміщень, його гігієнічна оцінка (визначення концентрації CO ₂ та окиснюваності повітря, пилових, хімічних та бактеріологічних забруднень).	ПЗ - 2 год.	Опрацювання тем за допомогою: електр. навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни "ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ" для студентів ЗВО 2 курсу галузі знань - 22 "Охорона здоров'я", освітньо-кваліфікаційного рівня "Стоматологія", напряму підготовки - "Магістр стоматології", спеціальності - 221

			"Стоматологія", кваліфікації професійної - "лікар-стоматолог". Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
3	Тема 3. Методика гігієнічної оцінки клімато - погодних умов та їх вплив на здоров'я людини. Санітарна охорона та біобезпека атмосферного повітря.	СРС – 3 год.	Опрацювання тем за допомогою: електр. навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни "ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ" для студентів ЗВО 2 курсу галузі знань - 22 "Охорона здоров'я", освітньо-кваліфікаційного рівня "Стоматологія", напряму підготовки - "Магістр стоматології", спеціальності - 221 "Стоматологія", кваліфікації професійної - "лікар-стоматолог". Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
4	Тема 4. Мікроклімат і його гігієнічне значення. Методика визначення та гігієнічна оцінка температури, вологості, атмосферного тиску, напрямку і швидкості руху повітря та радіаційної температури приміщень.	ПЗ - 2 год.	Опрацювання тем за допомогою: електр. навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни "ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ" для студентів ЗВО 2 курсу галузі знань - 22 "Охорона здоров'я", освітньо-кваліфікаційного рівня "Стоматологія", напряму підготовки - "Магістр стоматології", спеціальності - 221 "Стоматологія", кваліфікації професійної - "лікар-стоматолог". Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
5	Тема 5. Методика визначення і гігієнічна оцінка природного та штучного освітлення приміщень різного функціонального призначення	ПЗ - 2 год.	Опрацювання тем за допомогою: електр. навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни "ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ" для студентів ЗВО 2 курсу галузі знань - 22 "Охорона здоров'я",

			освітньо-кваліфікаційного рівня "Стоматологія", напряму підготовки - "Магістр стоматології", спеціальності - 221 "Стоматологія", кваліфікації професійної - "лікар-стоматолог". Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
	Змістовий модуль 1.	ЗМ – 2 год	
Змістовий модуль 2. Гігієна води та водопостачання. Основи гігієни харчування.			
1	Тема 1. Методика гігієнічної оцінки питної води. Епідеміологічний флюороз та карієс як гігієнічна проблема, їх профілактика. Гігієна води та водопостачання. Вплив якості питної води на загальне та стоматологічне здоров'я населення.	ПЗ - 2 год., Л – 2 год.	Опрацювання тем за допомогою: електр. навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни "ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ" для студентів ЗВО 2 курсу галузі знань - 22 "Охорона здоров'я", освітньо-кваліфікаційного рівня "Стоматологія", напряму підготовки - "Магістр стоматології", спеціальності - 221 "Стоматологія", кваліфікації професійної - "лікар-стоматолог". Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
2	Тема 2. Гігієнічна оцінка санітарного стану ґрунту. Сучасні гігієнічні та біоетичні проблеми очистки населених місць.	СРС – 2 год.	Опрацювання тем за допомогою: електр. навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни "ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ" для студентів ЗВО 2 курсу галузі знань - 22 "Охорона здоров'я", освітньо-кваліфікаційного рівня "Стоматологія", напряму підготовки - "Магістр стоматології", спеціальності - 221 "Стоматологія", кваліфікації професійної - "лікар-стоматолог". Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.

3	Тема 1. Основи раціонального харчування. Особливості системи лікувально-дієтичного харчування. Поняття про лікувально-профілактичне харчування. Основи раціонального харчування. Вплив харчування на загальне та стоматологічне здоров'я населення. Аліментарна профілактика основних стоматологічних захворювань.	ПЗ - 2 год., Л – 2 год. СРС – 3 год.	Опрацювання тем за допомогою: електр. навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни "ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ" для студентів ЗВО 2 курсу галузі знань - 22 "Охорона здоров'я", освітньо-кваліфікаційного рівня "Стоматологія", напряму підготовки - "Магістр стоматології", спеціальності - 221 "Стоматологія", кваліфікації професійної - "лікар-стоматолог". Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
4	Тема 4. Особливості комбінованої, комплексної та поєднаної дії шкідливих речовин на організм лікаря-стоматолога, зубного техника. Методика розслідування випадків професійних захворювань та отруєнь в роботі.	СРС – 3 год.	Опрацювання тем за допомогою: електр. навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни "ГІГІЄНА ТА ОСНОВИ ЕКОЛОГІЇ" для студентів ЗВО 2 курсу галузі знань - 22 "Охорона здоров'я", напряму підготовки - "Бакалавр" спеціальності - 227 "Фізична терапія, ерготерапія", кваліфікації професійної - "Фахівець з фізичної терапії, ерготерапії". Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
5	Тема 5. Методика розслідування харчових отруєнь та їх профілактика. Змістовий модуль 2.	ПЗ - 1 год. ЗМ – 1 год	Опрацювання тем за допомогою: електр. навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни "ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ" для студентів ЗВО 2 курсу галузі знань - 22 "Охорона здоров'я", освітньо-кваліфікаційного рівня "Стоматологія", напряму підготовки - "Магістр стоматології", спеціальності - 221 "Стоматологія", кваліфікації професійної - "лікар-стоматолог".

			Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
Змістовий модуль 3. Гігієнічні основи здорового розвитку дітей та підлітків. Гігієнічні основи діяльності лікувально-профілактичних закладів, охорони праці в медицині.			
1	Тема 1. Методика дослідження та оцінка здоров'я дітей та підлітків впливом факторів навколишнього середовища.	ПЗ - 2 год.	Опрацювання тем за допомогою: електр. навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни "ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ" для студентів ЗВО 2 курсу галузі знань - 22 "Охорона здоров'я", освітньо-кваліфікаційного рівня "Стоматологія", напряму підготовки - "Магістр стоматології", спеціальності - 221 "Стоматологія", кваліфікації професійної - "лікар-стоматолог". Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
2	Тема 2. Гігієнічна характеристика шкідливих та небезпечних факторів виробничого середовища, їх вплив на організм, профілактичні заходи. Праця та здоров'я. Основи фізіології праці. Класифікація факторів та умов виробничого середовища, професійні захворювання та їх профілактика.	ПЗ - 2 год. Л – 2 год.	Опрацювання тем за допомогою: електр. навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни "ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ" для студентів ЗВО 2 курсу галузі знань - 22 "Охорона здоров'я", освітньо-кваліфікаційного рівня "Стоматологія", напряму підготовки - "Магістр стоматології", спеціальності - 221 "Стоматологія", кваліфікації професійної - "лікар-стоматолог". Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
3	Тема 3. Гігієнічні вимоги до розміщення, обладнання, утримання та експлуатації окремих структурних підрозділів стоматологічних закладів.	ПЗ - 2 год.	Опрацювання тем за допомогою: електр. навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни "ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ" для студентів ЗВО 2 курсу галузі знань - 22 "Охорона здоров'я",

			освітньо-кваліфікаційного рівня "Стоматологія", напряму підготовки - "Магістр стоматології", спеціальності - 221 "Стоматологія", кваліфікації професійної - "лікар-стоматолог". Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
4	Тема 4. Гігієнічні основи організації санітарно-протиепідемічного режиму в стоматологічних лікувально-профілактичних закладах.	СРС – 3 год.	Опрацювання тем за допомогою: електр. навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни "ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ" для студентів ЗВО 2 курсу галузі знань - 22 "Охорона здоров'я", освітньо-кваліфікаційного рівня "Стоматологія", напряму підготовки - "Магістр стоматології", спеціальності - 221 "Стоматологія", кваліфікації професійної - "лікар-стоматолог". Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
	Змістовий модуль 3.	ЗМ – 2 год	
Змістовий модуль 4. Основи радіаційної гігієни. Принципи протирадіаційного захисту в медичних закладах.			
1	Тема 1. Радіаційна гігієна. Іонізуюче випромінювання як чинник навколишнього середовища та виробнича шкідливість. Протирадіаційний захист в медичних закладах.	Л – 2 год ПЗ – 2 год	Опрацювання тем за допомогою: електр. навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни "ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ" для студентів ЗВО 2 курсу галузі знань - 22 "Охорона здоров'я", освітньо-кваліфікаційного рівня "Стоматологія", напряму підготовки - "Магістр стоматології", спеціальності - 221 "Стоматологія", кваліфікації професійної - "лікар-стоматолог". Опрацювання практичних навичок.

			Заповнення практикуму.
2	Тема 2. Методика контролю протирадіаційного захисту персоналу і радіаційної безпеки пацієнтів при застосуванні радіонуклідів та інших джерел іонізуючих випромінювань в лікувальних закладах. Змістовий модуль 4.	ПЗ - 1 год. ЗМ – 1 год	Опрацювання тем за допомогою: електр. навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни "ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ" для студентів ЗВО 2 курсу галузі знань - 22 "Охорона здоров'я", освітньо-кваліфікаційного рівня "Стоматологія", напряму підготовки - "Магістр стоматології", спеціальності - 221 "Стоматологія", кваліфікації професійної - "лікар-стоматолог". Опрацювання практичних навичок. Заповнення практикуму.
	Диференційований залік	ПЗ - 2 год.	

6. Самостійна робота студента

<i>№ n/n</i>	<i>Тема</i>	<i>К-ть годин</i>
1	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних умінь (14 занять)	28
1.1	Підготовка до підсумкового контролю засвоєння модуля 1	2
2.	СРС	20
2.1.	Методика використання ультрафіолетового випромінювання для санації повітря в окремих кабінетах стоматологічних закладів для знезараження стоматологічного інструментарію при використанні фотополімерних ламп.	3
2.2.	Методика гігієнічної оцінки клімато-погодних умов та їх вплив на здоров'я людини.	3
2.3.	Гігієнічна оцінка ґрунту. Сучасні гігієнічні та біоетичні проблеми очищення населених місць.	2
2.4.	Гігієнічні проблеми харчування в умовах забрудненого навколишнього середовища та шкідливих виробництв.	3
2.5.	Аліментарна профілактика основних стоматологічних захворювань.	3
2.6.	Особливості комбінованої, комплексної та поєднаної дії шкідливих речовин на організм лікаря-стоматолога, зубного техніка. Методика розслідування випадків професійних захворювань та отруєнь в роботі лікаря-стоматолога.	3
2.7.	Гігієнічні основи організації санітарно-протиепідемічного режиму в стоматологічному відділенні.	3
ВСЬОГО:		50

Консультативна допомога: щоденно за необхідністю (1-2 год.)

Контрольні заходи: самостійна робота студентів, яка передбачена в темі поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час проходження студентом on-line курсу. Оцінка «Зараховано» за курс виставляється лише студентам, яким зараховані усі заняття з курсу та відсоток правильних відповідей за результатами контролю кожної теми складає не менше 60%. Курс вважається не зарахованим, якщо пропущено хоча б одну тему, або відсоток правильних відповідей хоча б за однією темою менше 60%. Студенти, які успішно виконали програму, за результатами курсу отримують сертифікат з навчальної дисципліни. Наявність сертифікату є обов'язковою для допуску до диференційованого заліку. Практикум заповнюється студентом кожного заняття та підписується викладачем після завершення практичного заняття.

7. Список основної та додаткової літератури

7.1. Основна література

1. Гребняк М.П., Федорченко Р.А. Екологічні загрози здоров'ю населення в урбанізованих регіонах. / М.П. Гребняк, Р.А. Федорченко. Монографія. – Запоріжжя: видавництво ЗДМУ, 2018.- 168 с.
2. Костенецький М.І., Севальнев А.І., Куцак А.В. Радіоекологія середовища життєдіяльності населення Запорізької області. / М.І. Костенецький, А.І. Севальнев, А.В. Куцак - Монографія. – Запоріжжя: видавництво ЗДМУ, 2017.- 151 с.
3. Капустник В.А., Костюк І.Ф. Професійні хвороби. / В.А. Капустник – К.: ВСВ «Медицина», 2017.-536 с.
4. Гребняк М.П., Щудро С.А. Медична екологія. / М.П. Гребняк – Дніпропетровськ.: ТОВ «Акцент ПП», 2016.-484 с.
5. Бардов В.Г., Федоренко В.І. Основи екології. / В.Г. Бардов – Вінниця: «Нова книга», 2013. -424 с.
6. Москаленко В.Ф., Гульчій О.П., Т.С. Грузева [та ін.]. Гігієна та екологія / В.Ф. Москаленко - Вінниця: «Нова книга», 2013. -560 с.
7. Лекції.

7.2. Додаткова література

1. Москаленко В.Ф. Гігієна та охорона праці медпрацівників / В.Ф. Москаленко: навч. посібн. – К.: «Медицина», 2009. – 176 с.
2. И. К. Латогуз. Медицинский справочник. Диетология при различных заболеваниях. – М.: Эксмо, 2009. – 544с.
3. Берзінь В.І. Гігієна дітей і підлітків. / В.І. Берзінь – К.: Видавнич. дім «Асканія», 2008. 304 с.
4. Королев А. А. Гигиена питания / А. А. Королев – М.: «Медицина», 2007.
5. В.І. Ципріян. Гігієна харчування з основами нутриціології. Підручник; У 2 кн. -К.: Медицина, Кн.1. 2007, 528с.
6. Ципріян В. І. Гігієна харчування з основами нутриціології / В. І. Ципріян – К.: «Медицина», Кн. 2, 2007. 544 с.
7. Бардов В.Г. Гігієна та екологія. –Вінниця: Нова Книга, 2006, 720с.
8. Даценко І. І. Гігієна дітей і підлітків. / І. І. Даценко – К.: «Медицина», 2006. – 304с.
9. Гончарук Є.Г., Бардов В.Г., Гаркавий С.І. та ін. Комунальна гігієна. / Є.Г. Гончарук. – К.: «Здоров'я», 2006.

10. А.М. Шевченко. Гігієна праці. / А.М. Шевченко, О.П. Яворовський. - Вінниця: Нова Книга, 2005 – 520 с.
11. Даценко І.І., Габович Р.Д. Профілактична медицина.– К.: Здоров'я, 2004 – 792 с.

8. Контроль і оцінка результатів навчання

8.1. Види контролю

- Поточний
- Підсумковий (заклучний)

8.2. Форми контролю – залік.

Поточна навчальна діяльність студентів контролюється на практичних заняттях у відповідності з конкретними цілями. Поточний контроль включає оцінювання початкового рівня знань (усне або письмове експрес-опитування, тестовий контроль з використанням тестових завдань), оцінювання основного етапу практичного заняття (контроль професійних умінь під час виконання практичних та лабораторних робіт, вирішення типових ситуаційних задач), оцінювання кінцевого рівня знань (вирішення ситуаційних задач III рівня, інтерпретація результатів лабораторних та інших методів обстеження стану довкілля). Рекомендовані до застосування такі засоби діагностики рівня підготовки студентів: тестовий контроль, розв'язування ситуаційних задач, контроль практичних навичок, усна співбесіда з викладачем та завідувачем кафедри.

Для оцінювання **поточної навчальної діяльності** встановлюється єдина шкала, яка визначає фіксовані значення для максимально можливої та мінімально необхідної кількості балів (110 балів, якщо поточні оцінки – «відмінно» та 60 балів, якщо поточні – «задовільно». До 110 максимальних балів можуть додаватись бали за індивідуальну роботу – не більше 10). Бали за поточну успішність прив'язуються до середньої арифметичної оцінки за традиційною чотирибальною системою незалежно від кількості занять в модулі. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою для запланованої теми.

Підсумковий контроль здійснюється у формі **диференційованого заліку** після завершення вивчення дисципліни і передбачає перевірку: рівня практичної підготовки студента (виконання практичних навичок та рівня теоретичних знань і вмінь їх використовувати в конкретних ситуаціях (вирішення тестових та ситуаційних завдань).

До складання диференційованого заліку допускаються студенти, у яких відсутня академічна заборгованість (пропуски лекцій, практичних занять, незадовільні оцінки, не пройдений онлайн курс із СРС). Студенту, який з поважної причини мав пропуски навчальних занять, вносяться корективи до індивідуального навчального плану і дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну. Для студентів, які пропустили навчальні заняття без поважних причин, рішення про їх відпрацювання приймається індивідуально деканом факультету.

Студентам, які активно працювали при виконанні практичних робіт, мали високу успішність протягом семестру та впевнено оволоділи практичними навичками залік виставляється автоматично без додаткового опитування.

Успішність студентів при складанні диференційованого заліку оцінюється за чотирибальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» та конвертується автоматично в електронному журналі в бали ЄКТС.

Оцінка за модуль визначається як сума балів поточної навчальної діяльності (60%) та оцінки за диференційований залік (40%). **Максимальна кількість балів**, яку студент може набрати при вивченні модулю, **становить 200**, в тому числі **за поточну навчальну діяльність - 120 балів**.

Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, яким зараховані усі теми модулю з дисципліни та складається з середньої арифметичної кількості балів за модуль 1.

9. Політика навчальної дисципліни

Обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.